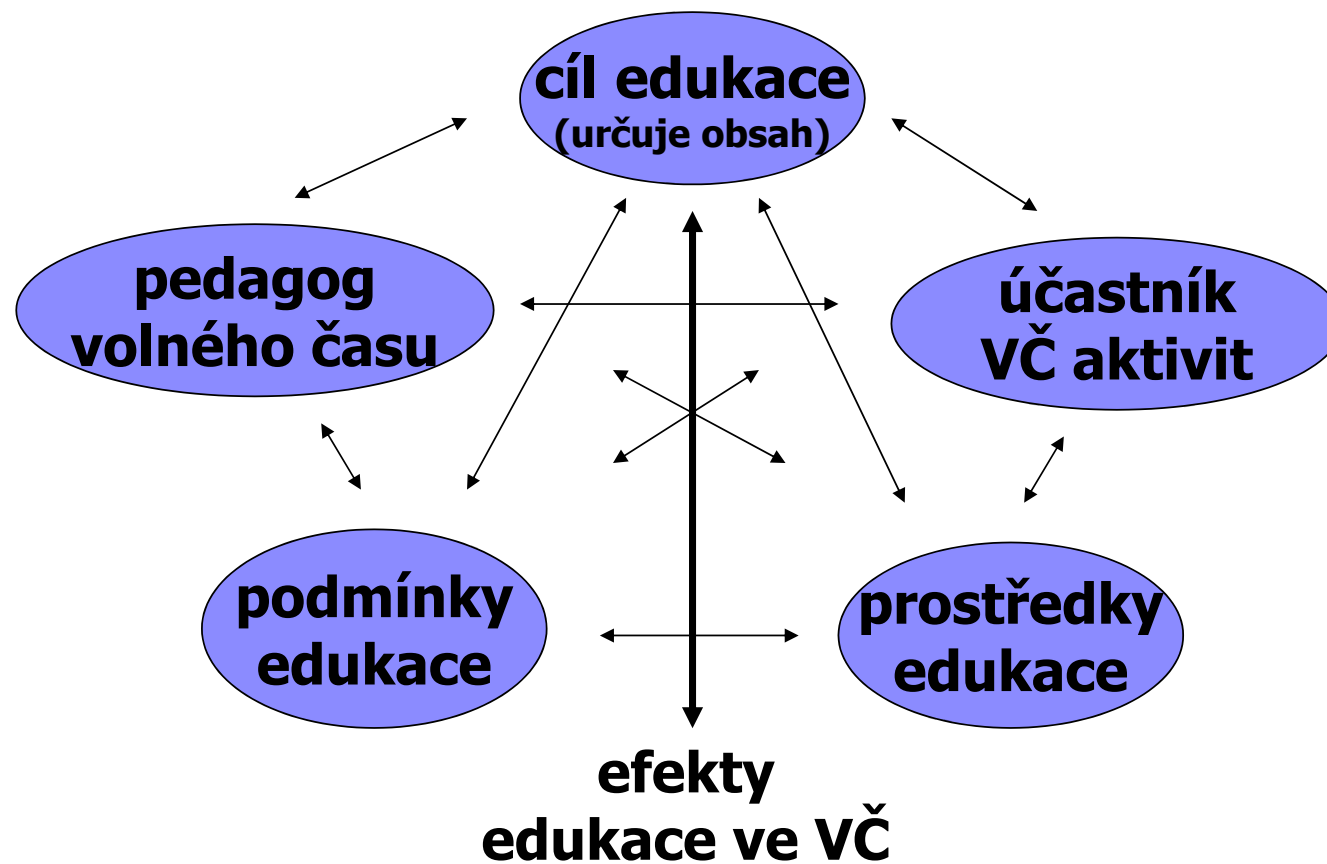

**MUNI
SPORT**

Volnočasová edukace

Prvky edukace ve volném čase

(Pedagogické) požadavky na VČ aktivity

- potřeba zotavení, osvěžení, zdraví a dobrého pocitu – **REKREACE**
- potřeba vyrovnání, rozptýlení a potěšení – **KOMPENZACE**
- potřeba klidu, pohody, rozjímání a sebevědomí – **KONTEMPLACE**
- potřeba poznání a učebního podněcování a dalšího učení – **EDUKACE = pedagogické zhodnocení VČ**
(Rousseau – přirozená potřeba dítěte)

(Pedagogické) požadavky na VČ aktivity

- potřeba sdělení, kontaktu a družnosti – **KOMUNIKACE** = rozhovor, zábava – touha nebýt sám, hledání kontaktu, přání rozmanitých **sociálních vztahů**, intenzifikace zážitků společně tráveným časem – typické pro mládež i seniory
- potřeba společnosti, kolektivního vztahu a tvoření skupin – **INTEGRACE** (intaktních i znevýhodněných jedinců)
- potřeba účastenství, angažovanosti a sociálního sebepojetí – **PARTICIPACE**
- potřeba kreativního rozvoje, produktivního uplatnění a účasti na kulturním životě – **ENKULTURACE**

Zájmové vzdělávání

Zájmové vzdělávání =

- především **neformální vzdělávání** (+ informální učení) =
- organizované **mimo formální vzdělávací systém** =
- zejména formou **aktivního trávení volného času** =
- **pedagogické zhodnocení volného času** →
- přispívá k **pozitivnímu rozvoji osobnosti**

Zájmové vzdělávání a věk

1. zájmové vzdělávání zaměřené zejména na **děti a mládež** – **pedagogika volného času**
2. zájmové vzdělávání **dospělých** – andragogika – součást **androdidaktiky** – teorie vzdělávání dospělých
3. zájmové vzdělávání **seniorů** – řeší **geragogika**

Různé věkové skupiny → odlišná očekávání
od zájmového vzdělávání →

- optimální = **výzkumné šetření** – viz vznik Dětského muzea W
- **nejčastější klienti** – mládež do 25 let, dospělí nad 60 let

Význam zájmového vzdělávání

- vzdělávání = klíčová **strategická komodita**
- školní vzdělávání = **jen východisko** →
- **celoživotní vzdělávání** – koncepce od Komenského (17. st.)
- **podstata celoživotního vzdělávání** = **zajištění vzdělávacích potřeb** každého jedince →
- vzdělávání = pro práci, společenské uplatnění, ..., pro **volný čas = zájmové aktivity** =
- **zájmové vzdělávání** ← pro profesi, koníčky, **zdraví**, ...

Vymezení zájmového vzdělávání

- **zájmové vzdělávání** = souhrn výchovně-vzdělávacích, poznávacích, rekreačních a dalších systematických, ale i jednorázových činností a aktivit, směřujících k účelnému a efektivnímu naplnění volného času (*Bílá kniha*, 2001)
- **zájmové vzdělávání** = odpovídá podstatě volného času → bez povinností – pracovních, každodenních, utilitárních, ... = zájmy, záliby, koníčky, ... →
- nutné i **vzdělávání pro volný čas** – viz Spencer (19. st.)
- **zájmové vzdělávání = zlepšení kvality života** (Šerák in PEN, 2009)

Rysy zájmového vzdělávání

www.msmt.cz → Mládež → Zájmové a neformální vzdělávání

Zájmové a neformální vzdělávání =

- nedílná **součást celoživotního učení**
- právně ukotveno ve školském zákoně (č. 561/2004 Sb.)
- významná oblast **naplňování volného času jedince**
- **není selektivní** = podporuje rovné příležitosti
- zvláště **důležité pro děti a mládež**
- uskutečňuje se **ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání** = ve střediscích volného času, družiny a kluby

Rysy zájmového vzdělávání

- **rozvoj průřezových témat RVP** = osobnostní a sociální výchova, multikulturní, environmentální, mediální, ... výchova
- rozvoj osobnosti jedince, jeho **zájmů a nadání**
- objevení, podchycení a **rozvíjení nadání a talentu** (SOČ)
- možnost **pozitivně ovlivnit** budoucí **profesní dráhu**
- významný **prostředek prevence rizikového chování**
- neposkytuje stupeň vzdělání, ale významně rozvíjí osobnost
- **kompensuje** jednostrannou zátěž ze školy
- zajišťuje **duševní hygienu**

Funkce zájmového vzdělávání

- **výchovná + vzdělávací** = rozvíjí znalosti, dovednosti, schopnosti, zájmy, **talent**, ...
- **kulturní** rozvoj
- **preventivní** = prostředek prevence rizikového chování
- **zdravotní** (relaxační a regenerační)
- **sociální** = upevňuje sociální vztahy

Zaměření zájmového vzdělávání – „klasické vzdělávání“
– rozvoj vzdělání + rekreační, zážitkové, ... aktivity →
nejrůznější činnosti = pedagogické zhodnocení VČ

Obsahové zaměření zájmového vzdělávání

- kulturní a estetické
- **pohybové a sportovní**
- **zdravotní – primárně zdravotní prevence**
- **cestování a turistika** – „*cestuji, tedy jsem*“ = forma štěstí
- environmentální
- vědecko-technické
- jazykové
- náboženské a spirituální
- ... (*PEN*, 2009)

Zájmové vzdělávání a animativní didaktika

animativní didaktika = propojení didaktiky + **animace**

- **animace** – z latiny „anima“ = duše (ekvivalent slova život)
- lat. animatione = animace, **oživování, oživení**
- **animovat** = oduševňovat, oživovat, probouzet nadšení, naplnit životem (duchem)
- Francie 19. století – princip animace = Bůh – Stvořitel:
Bůh = dárce života – „*animuje tím, že vdechuje energii*“

Zájmové vzdělávání a animativní didaktika

- animativní didaktika vychází z **podstaty volného času** →
- ≠ poučování, direktivní přístup, školní vyučování, ...
- = **nondirektivní podněcování**, iniciování osob nebo skupin (Vážanský, Smékal, 1995)
- = prožitek pohody, sounáležitosti s dalšími participanty, emocionálního rozvoje, objevování nových schopností, ...
- **animátor** = „profesionál sociálních vztahů“ – povzbuzuje účastníky, aby sami jednali a rozhodovali se
- časté použití termínu animace v oblasti kultury (galerie, muzea, ...), ale i sportu (viz animátor sportovních aktivit)

Principy animativní didaktiky

Zájmové vzdělávání =

vzdělávání na základě **svobodného rozhodnutí** →

- nenucenost
- možnost volby a rozhodnutí
- iniciativa – příležitost být podnikavý sám nebo s ostatními
- aktivní přístup k činnosti
- dobrovolnost = vůdčí princip animativní didaktiky → tolerance absence (Vážanský, Smékal, 1995)

Principy animativní didaktiky – VČ aktivit

- **dosažitelnost** – prostorová, časová, informační, motivační, ...
- **charakter výzvy** – bohaté a přitažlivé prostředí, zařízení, nabídky, média i osoby – příklady?
- **svobodné rozdělení času** (včetně „časového ústupu“)
- **učení všemi smysly** – příklady?
- vlastní **kreativní** (tvůrčí) **činnosti** – oblasti?
- **participace** – v čem?
- **emocionálnost**
- **zážitkovost**
- ...

Formy zájmového vzdělávání

Formy zájmového vzdělávání = **podpora** edukačních, rekreačních, poznávacích, tvůrčích, ...

volnočasových aktivit

- realizace – **neformální i informální** způsob
- **cíl = saturace individuálních zájmů**, rozvoj a kultivace osobnosti
- celkové **zlepšení kvality života** jedince (Šerák in PEN, 2009)

Formy zájmového vzdělávání

Dle délky

- krátkodobé – střednědobé – dlouhodobé organizační formy

Dle místa:

- v instituci – školní, mimoškolní, kulturní, sportovní, ...
- v přírodě – na horách, řece, jezeru, pláži, moři, oceánu, ...

Typická forma = **kurz** (podrobně viz *Gymnasion – časopis pro zážitkovou pedagogiku*, č. 27, r. 14 = podzim 2020 = monotematické číslo – Kurz)

Formy zájmového vzdělávání – kurz

- termín **kurz** – z latiny „cursus“ = směr, běh
- opravdový zážitkový kurz = směr i běh
- **kurz** = víkendovka, akce, tábor, prázdninovka, projekt, ... (Jirásek, 2019)
- **zážitkový kurz** = vícedenní akce s:
  - ucelenou dramaturgií
  - realizovanou za využití metod zkušenostního učení
  - využití her, inscenačních, situačních a dialogických metod
  - využitím přírodního (i jinak podnětného) prostředí (Macků, 2020)

Zájmové vzdělávání a zážitková pedagogika

- využívání prvků **zážitkové pedagogiky** = obor, který se zabývá popisem a metodikou praktického výchovného působení – **výchovou prožitkem** (Jirásek, 2008)
- **prožitek** = vztah k přítomnosti = doba, kdy prožitek probíhá
- **zážitek** = reflektovaný prožitek
- **zkušenost** = výtěžek a zhodnocení prožitku
- **zážitkové učení** = vlastní aktivita – prožitek → reflexe – zážitek → zhodnocení + zobecnění – zkušenost
- = **intenzivní učení**

Edutainment

Edutainment = kombinace pojmů „**education**“ (edukace, výchova, vzdělávání) + „**entertainment**“ (zábava) = spojení učení se zábavou a hrou

- ***Edutainment*** = ***specifický druh zábavy, jejímž prostřednictvím se zúčastněný může vzdělávat*** (Němec in PEN, 2009)
- = vzdělávání, **aniž by si to účastníci plně uvědomovali**
- využití **zážitkového učení**
- + řady nových prostředků – zejména ICT, prvky výchovy prožitkem a dobrodružstvím, ...